

مهمانان عزیز و حضار گرامی،

جای بسا مسرت است که امشب به این محفل با شکوه در لندن دعوت شده‌ام. برای من افتخار است که سازمان دهنده‌گان این محفل از من تقاضا کرده اند که دقایقی چند روی موضوع تحت نام تجار افغان، گذشته و امروز صحبت کنم.

طی بیست سال گذشته، من پیوسته فعالیت‌های تاجران افغان را در سراسر جهان تعقیب می‌کردم.

کار من در اواخر سال‌های ۱۹۹۰ در چترال که یک ناحیه کوچک در شمال پاکستان است آغاز گردید. در آن زمان، بعضی از تجارت‌های خیلی پویای چترال توسط خانواده‌ها از افغانستان به خصوص از ولایات بدخشان و پنجشیر پیش برده می‌شد.

در اواسط سال‌های ۲۰۰۰، من به طور منظم به افغانستان و تاجیکستان سفر می‌کردم. من می‌دیدم که چگونه تاجرانی که زمانی در پاکستان فعال بودند، به طور فزاینده‌ای در تجارت محصولات زراعتی بین آسیای جنوبی و آسیای میانه دخیل می‌شدند و عمدتاً از افغانستان به عنوان یک دهلیز ترانزیتی استفاده می‌کردند.

در اواخر سال‌های ۲۰۰۰، من سفرم را به کشورهای اتحاد جماهیر شوروی سابق به خصوص روسیه و اوکراین آغاز کردم و در آنجا متوجه شدم که تاجران افغان نقش مهمی را در واردکردن کالاهای ساخت چین بازی می‌کردند.

از سال ۲۰۱۳ تا کنون، من به چین نیز به طور منظم سفر کرده‌ام، به ویژه در شهر یوو. در یوو حدود ۲۰۰ شرکت به نام افغان‌ها راجستر شده است. با اقامت در این شهر آنها بین چین و تمام جهان تجارت کالا را پیش می‌برند.

من همچنان از دیگر مراکز مهم فعالیت‌های تجارتی افغان‌ها در حال حاضر و گذشته بازدید کرده‌ام: مانند خیابان بخاریا در جده و عربستان سعودی، زیتون بورنو در استانبول ترکیه، و مارکیت‌های دیره در دوبی، هامبورگ در آلمان و بالاخره در لندن.

من از زمانی را که با تاجران افغانی در سراسر جهان سپری کرده‌ام چه آموخته‌ام؟

در نخست من به اهمیت اعتماد در پیش‌برد تجارت متوجه شدم.

اعتمادی که تاجران را به هم‌دیگر بافت می‌دهد من دریافتم که فراتر از مرزهای هویت قومی – زبانی، و تفاوت‌های خانوادگی و مذهبی می‌گذرد. برجستگی روابط مداوم بین تاجران مسلمان، سیک و هندو به شکلی که در آن تاجران افغان هم کار می‌کنند، نمونه‌ای از این همکاری است. این همچنان در مورد نقش مهم متفکرین مرتبط به سرزمین‌هایی که افغانستان مدرن را شکل داده اند، خاصاً البیرونی که در شناخت کثرت گرابی مذهبی آسیا نقش بازی کرده‌اند صحبت می‌کند. اعتماد همکاری را در کاروبار طوری شکل می‌دهد که در سیاست به ندرت دیده می‌شود. سیاست مداران افغانستان باید در این راستا از تاجران کشورشان خیلی بیاموزند.

دوم، من پی بردم هر جایی که افغان‌ها می‌روند، خود را در جوامعی که در آن زندگی می‌کنند به زودی خلط می‌کنند. این بدان معنی است که توسط افراد محل به دیده مثبت نگریسته می‌شوند. همچنان این باعث می‌شود که کاروبار شان رقابتی شود: خلط شدن سبب می‌شود که آنها معلومات دست اول در مورد ذوق‌های در حال تغییر مشتریان شان را به دست آورند. در این ارتباط، ضرور است تا فیلسوف بزرگ اسلام در قرن یازدهم و دوازدهم، محمد الغزالی را به یاد آورد. الغزالی بر نقشی که تجارت در وصل کردن شهرها و جوامع مختلف به یکدیگر بازی می‌کرد تاکید داشت.

سوم، من اهمیت نقشی را که ساختار سازی در بحث تجارت افغان‌ها بازی کرده است دانستم. تاجران ساختارهای پایدار می‌سازند که به صورت منظم دانش و اطلاعات مختلف را که برای مؤفقیت تجارت مهم است تهیه و شریک می‌سازد.

چهارم، من در مورد اهمیت کارهای خیریه در تجارت افغان‌ها آموختم. اگر آنها در مسکو باشند، یا در یوو و یا در لندن، تاجران برای مردم در کشورشان دست همکاری دراز می‌کنند به خصوص زمانی که حوادث فاجعه بار مانند آفات طبیعی رخ دهد. تاجران افغان خانواده‌های شان را در کشورهایی که در آن زندگی می‌کنند همکاری می‌نمایند. و با

فرستادن پول اینها در واقع برای خانواده‌های شان در افغانستان و در سراسر جهان خیلی حیاتی هستند. باز هم ضرور است که محمد الغزالی را به یاد آورد. او بر رابطه بین اخلاق و تجارت در اسلام تأکید داشت: "کسیکه معیشت خود را به دست آورده است، تا زمانیکه مسایل اخلاقی را رعایت کند...، و هدف به دست آوردن بیشتر را نداشته باشد و نیز اتکای خویش را به سرمایه خویش و داشته‌های مادی خویش نداشته باشد، کسی خواهد بود که به احکام الهی اعتقاد دارد."¹

پنجم، تاجران افغانستان از فهم سیاسی خوبی برخوردار هستند. اینها با مقامات در کشورهایی که در آن کار می‌کنند روابط خوبی را ایجاد می‌کنند. این برای آنها زمینه را مساعد می‌سازد که آنها امروز در بعضی از محیط‌های خیلی پیچیده سیاسی در جهان کار نمایند.

مهمانان محترم،

این اکثراً گفته شده که 'تجارت در خون افغان‌هاست'.

این درست است که انتقال دانش در مورد چگونگی پیش‌برد تجارت از نسل به نسلی یک نقش مهمی را در موفقیت کاروبار افغانها در گذشته و در امروز بازی کرده است. این هم درست است که افغان‌ها در تجارت در تمام زمینه‌های ذکر شده بالا برای قرن‌ها دخیل بوده اند.

ولی شما بیشتر از من می‌دانید که تصویر مکمل موفقیت تجارت افغان‌ها به مراتب مغلق‌تر و پیچیده‌تر از این است.

کاروبار افغان‌ها به خاطر موفق است که افراد و فامیل‌ها بالای آن بسیار زحمت کشیده اند. آنها برای فعالیت‌های تجارتي شان فداکاری‌های زیادی را انجام داده اند.

تجارت افغان‌ها موفقانه جهانی شده است، این به خاطر این است که تاجران افغان با مهارت زیاد خود را در محیط‌های که در آن زندگی می‌کنند وفق می‌دهند.

آینده تجارت افغان‌ها چگونه است؟

در حال حاضر یک بحث مهم در میان افغانستان وجود دارد. برخی معتقدند که سنت‌های قدیمی کاروبار را باید از بین برد و رویکردهای جدید را در آغوش گرفت. دیگران به این عقیده هستند که افغان‌ها تنها با حفظ سنت‌های شان قادر خواهند بود که در فعالیت‌های تجارتي شان موفق باشند.

پاسخ احتمالاً جایی در بین این دو قرار دارد. امکان دارد که موفقیت را هم با ایجاد دانش و شیوه‌های موجود، و هم با انطباق با واقعیت‌های در حال تغییر حفظ نمود. جهان سریع‌تر از هر زمان دیگر در حال تغییر است. سیاست‌های جدید به خصوص ضرورت رسمی سازی معاملات مالی بالای کاروبار افغان‌ها در هر جایی که باشند، از چین تا هندوستان و هم در اروپا تأثیر خود را دارد. محفل امروز نشان می‌دهد که افغان‌ها به طور مؤثر در قسمت فشار برای تغییر پاسخ می‌دهند، در حالی که حس مهم اجتماع و هدف مشترک را خویش نیز در عین حال حفظ می‌کنند.

بالاخره، وقت آن فرا رسیده است که تجار و افراد تجارت پیشه، خودشان یک نقش رهبری کننده را بازی کنند تا یک توجه دوامدار به تجارت افغان‌ها به عنوان یک بازی‌گر اصلی در حال و آینده کشور ایجاد گردد. به چنین هدفی می‌توان از طریق مسيردهی دقیق منابع برای آموزش و پرورش ملی، حفاظت از میراث و تدویر برنامه‌های سواد تاریخی و جغرافیایی، هم در داخل افغانستان و هم در اکادمی جهان نایل شد. دستاوردهای قابل توجه ولی هنوز هم کمتر دانسته شده از تاجران افغان جوانی از گذشته و حال کشور را نشان می‌دهد که این بیشتر نباید از انظار عامه افغانستان پنهان باشد. توجه بیشتر به تاریخ برای نسل‌های جدید افغان‌ها در سراسر جهان بسیار مهم خواهد بود. اینها می‌توانند که با درک از آنچه که افغان‌ها در راستای اقتصاد و فرهنگ در بسیاری از موارد در جهان انجام داده اند افتخار نمایند.

¹ Al-Ghazali, Faith in Divine Unity and Trust in Divine Providence. کتاب التوحید والتوکل.

Book XXXV of the Revival of the Religious Sciences احیا العلوم الدین، ترجمه با مقدمه و یادداشت‌هایی از دیوید بی باریل،

Louisville: Fons Vitae 2007

امیدوارم با پیوستن با شما در همایش امشب، نقش کوچکی را در این تلاش ایفا کرده باشم. اما مهم‌تر از همه، من چشم به راه تحولات جدید در این زمینه در سال‌های آینده هستم.

در ضمن می‌خواهم تبریکات خویش را به آریانا گروپ و به خصوص به آقای یاسر احمد به خاطر ابتکار عمل شان در قبال راه اندازی گزینه انتقالات برقی پول به افغانستان در انگلستان ابراز نمایم. من مطمئن هستم که این یک محصول مهم با پیامدهای دراز مدت برای افغانها در انگلستان و در سراسر جهان خواهد بود. موفقیت‌های شما را خواهانم. از شما تشکر. شب خوش و لذت بخشی داشته باشید.

مگنس مارسدن
دانشگاه ساسکس